

Madanm Speaker, parey nou tou ki manm Lasanble I konnen, sa ki nou pe fer depi Zedi pase, e sa ki nou pou fer sa semenn e dan sa bann semenn ki pe vini, se travay pli enportan ki nou brans gouvernman, nou Lasanble, i fer dan son lavi. Sa, parey nou konnen, se aprouv bidze gouvernman, sa ki nou appel supply, set-a-dir otoriz gouvernman – ladministrasyon US me osi brans zidisyer, e nou brans lezislativ – depans larzan ki dan Consolidated Fund. Nou fer sa souvannfwa san realiz sa gro responsabilite ki repoze lo zepol sak manm Lasanble, sa ki lo kote US e osi sa ki lo kote LDS. Akoz, si bidze pa ganny aprouve par Lasanble, gouvernman pa kapab depans larzan. Nou war sa toulezan Lanmerik kot gouvernman i shut down akoz sa de kote Kongre pa kapab tonm dakor lo sa bidze ki gouvernman in soumet avek zot.

Erezman ki nou Lasanble pa mars koumsa. Sa se akoz nou annan en pratik Lasanble – i pa dan okenn lalwa, ni dan nou Standing Orders – ki Lasanble pa vot kont bidze en ladministrasyon pou rezon ki sa ladministrasyon in ganny elekte pou diriz pei e se li ki annan sa responsabilite e i bezwen larzan pou desarz son manda. E menm keksoz pou arive safwasi. Ler vote i vini lo sa bidze, i

pou pase akòz i en pratik Lasanble, en unwritten rule, ki sifizaman vot i annan an-faver bidze. Menm ler LDS ti an-mazorite dan Lasanble me US ti o-pouvwar ant 2015 e 2020, nou ti pas bidze toulezan. Zanmen noun vot kont bidze. Abstain, wi, e les bidze pase, me vot kont, zanmen. Mon profit sa lokazyon pou fer nou Lasanble e lepep Seselwa rapel ki sa pratik in kase zis en fwa – an 2021, parti US dan sa Lasanble ti vot kont bidze. Sa pa ti sanz naryen, akòz LDS ti annan mazorite Lasanble, me i montre nou ki manyer US i pare pou kas lalwa e en pratik Lasanble zis pou fer en pwen politik. Nou, Madanm Speaker, nou pa koumsa. Nou en Lopozisyon responsab, e nou pou azir konman en Lopozisyon responsab. Nou pa pou anpes sa bidze pase akòz diferans politik. Nou rekonnet ki gouvènmàn i bezwen gouvèrn pou tou dimoun, sa ki US konman sa ki LDS e sa ki napa lopinyon politik.

Sa ki nou pou fer, kantmenm, se eksplik avek nou pep akòz ki nou krwar ki sa bidze pa enn for the many, ki i enn ki napa okenn langazman pou amelyor lekonomi nou pei, ki an-dot-mo, i pa enn ki amenn lespwar pou nou pep.

Ler i ti vin dan Lasanble pou koz ek nou avan i ti ganny konfirman konman minis, mon ti demann Minis Laporte si i ti pou en minis

kontinite dan servis finans nou pei. Minis ti reponn ki finans en pei se landrwa kot i bezwen annan kontinite. Sa i evidan, Madanm Speaker. Proze nasyonal pa arete ler en gouvènmman I sanze. Travayer pa ganny demande pou re-apply pou zot travay anba sa nouvo gouvènmman. Lopital e lekòl pa sanz non. Sel keksoz ki sanze se Prezidan ek minis e serten polisi. Setou. Larestan i kontinnyen anba en nouvo direksyon. Se sa kontinite. E sa ki pe arive dan nou pei – demagozi politik e detrw sanzman polisa apar – se sa. Lavi i kontinnyen.

Semenn pase, dan son repons SONA, Lonorab Lemiel, dirizan parti US dan Lasanble, ti admet kategorikman ki lekonmi ki ladministrasyon LDS ti kite ler pouvwar ti sanze ti en lekonmi solid aven en krwasans solid. Dan son diskour Zedi pase, minis in dir menm keksoz. An 2025 to lenflasyon ti 0.3%, sektè moneter ti stab, to lentere ti stab, balans extern ti \$841 milyon, pei tin fer \$1.2 bilyon avek sektè touris, krwasans ekonomik Sesel an 2025 ti 5.1% (pa mwan ki dir, minis ki dir) ler sa ki pou lemon antye ti 2.5%. Sa se larealite, Madanm Speaker. Larealite en gouvènmman responsab LDS ki ti pran pei a en moman difisil e, dan en pti peryod letan, transform li pou vin sa ki minis ti dekri e ki mon fek

mansyonnen. En pei kot LDS ti vin zwenn en to *debt to GDP* 80% e redwir li pou vin 54%, en rediksyon 26%. Minis Laporte li i pe ofer Sesel en rediksyon zis 6% an 2030, set-a-dir en pti pe plis ki 1% par an.

An 2020 nou ti vin zwenn en pei a-zenou. Move performans finansyel dan bann lannen presedan ti vin zwenn avek Covid pou met nou lekonomi e nou pei a-plat. I ti pran en lekip solid e determinen pou redres nou pei. Gouvernman LDS pann rod loto nef, ouswa lakaz Eden Island pou son dirizan. Mon rapel Minis Ferrari – Minis Prensipal – son loto ler lafnet kote pasaze ti desann i pa ti remonte. Me i ti kontinnyen servi. Prezidan pa ti bezwen 20 bodyguard ler i deplase, I pa ti bezwen fernm semen pou li vin travay, I pa ti bezwen moter lapolis pou akonpany li. Mon rapel enn fwa mon ti pe esper li pou en miting granmaten State House. I text mwan pou dir mwan ki in pri dan trafik e I pou an-retar. Ti napa sa bann gran fla-fla His Excellency. Fotespere nou pa war portre Prezidan retournen dan bann biro gouvernman byento avek sa lapant ki pe pran. Sa group minis dan ladministarsyon LDS ti vin travay pou pei, pa pou vin rod laglwar

e benefis personel. Zot ti vin travay dir e zot lakomplisman i la pou nou tou war otour nou.

Kantmenm isi dan nou Lasanble sa ki ti asiz dan sa sez ti fer politik larzan palto e larzan ledan, larealite i reste ki ladministrasyon LDS ti enn ki ti *lean* e ki ti rod byennet Seselwa avan byennet personnel. First Lady pa ti mars avek bodyguard. I ti *make do* avek en bidze R800 mil par an. La nou First Lady son bidze in mont R7 milyon. Lafanmir Vis-Prezidan pa ti mars avek bodyguard. LDS ti travay pou byennet nou nasyon, premye e dernyen.

Lo kote finansyel, mon fek koz lo la. Me travay ladministrasyon LDS i partou otour nou, lo lenfrastriktir batiman ki tin ganny neglize – mon mansyonn selman National Library, Batiman Carnegie e Independence House – lo lenfrastriktir sportif ki tin ganny neglize – mon mansyonn selman Stad Linite e Palais des Sports – lo nouvo lenfrastriktir lapas kin ganny konstri en pe partou, lo semen ki pe ganny elarzi e agrandi en pe partou, lo trotwar dan bann distrik, lo *third lane* Lapwent Lari, lo semen e parking anndan dan Providence Industrial Estate, lo Ero Terminal ki lonorab Churchill Gill pa kontan akoz pa li kin fer, lo por La

Digue, lo Lopital St Mary's ki Lonorab Uranie ti fer petisyon kont aköz pa li kin fer, lo Air Seychelles ki ankor pe anvole, tousala, Madanm Speaker e bokou ankor, ki dan lespas zis 5-an, avek 2-an ladan anba Covid e lesplozyon CCCL kin detourn plan gouvènmman e fer ki SIA ti bezwen met tou resours pou rebâtir Cascade, avek materyo konstriksyon kin koup an-de aköz CCCL pa ti kapab prodwir, en ladministrasyon kin vin travay ti arive fer.

Menm pti Les Mamelles, Madanm Speaker, ki tin ganny negligè par ladministrasyon US, anba LDS noun ganny nouvo sirfas semen Bassin Bleu, Bus Shelter La Louise, trotwar Le Rocher e Brillant, twatir lo lakaz, 5 blok flat renove konpletman, en daycare ki pe al ouver byento e ki pou daycare pli modern dan pei, en blok 6 midrange Condo ki pe al ouver Le Rocher byento, 8 lakaz an-konstriksyon dan vilaz e la, dan sa bidze, larzan pou Phase 2 Dan Kan Plaisance kot Phase 1 in fini donn kontrakter depi lannen pase pou 28 lakaz. Sa set en gouvènmman kin travay pou nou pei, Madanm Speaker, e mon pran sa lokazyon pou remersye Prezidan Ramkalawan, tou son minis, spesyalman larsitek rekonstriksyon ekonomik Sesel, Minis Naadir Hassan, e

tou travayer servis piblik kin delivre pou Sesel ant 2020 e 2025. Sesel pa pou war ankor sa kantite devlopman dan si kourt letan.

La dan son diskour, fas a tou sa bann byenfe, Minis in zwe menm tune ki bann kandida US ti zwe dan zot kanpany eleksyon lannen pase. Enn apre lot zot ti vin dir ki naryen pann ganny fer dan zot distrik. Zot tou zot ti dir sa, enn apre lot, e minis pe al dan menm direksyon aköz sa i servi zot ladministrasyon ki li son bi se fer krwar ki naryen pann ganny fer e sa ki zot pa kapab pa admet, zot anvi efase konmsi sa dernyen 5-an pann ekziste.

Epi, zot gran fraz se ki, malgré sa bann devlopman, lavi Seselwa ti pe vin de pliz an pli difisil. Sa ki zot pa dir se ki se pa nou kin fer lavi Seselwa difisil, se zot menm US avek zot move zestyon ekonomik.

Ler nou dir ki Sesel ti erit en kales kase an 2020, nou pa ekzazere Madanm Speaker. Sa fraz in ofans bokou dimuon, me larealite se larealite. E ler nou dir ki noun les en Rolls Royce avek parti US nou osi pa ekzazere. Larealite se larealite, Madanm Speaker : ler nou ti fer tousala, LDS pa ti pe travay zis pou en bann, nou ti pe travay pou tou Seselwa. Anefe, Madanm Speaker, ler nou regard bokou sa bann proze kapital ki minis in vin koz lola, se bann proze

kapital LDS ki zot pe vin fini epi zot pou koup riban avek laglwar ki sa se zot travay. Prezidan Herminie in fini konmanse e in ouver son premye lakaz ki LDS ti fer.

Daycare Les Mamelles ki zot pou ouver, mid-range condo ki zot pou ouver, bann lakaz ki pe konstri dan vilaz, e bann ki pe al ganny konstri Dan Kan, zis dan en distrik, epi menm kesoz dan tou lezot distrik, enkli sa proze konblaz ki zot fek sinnyen State House, tousala se travay ladministrasyon LDS sa. Hope Centre ki zot pe al donn R42 milyon, se LDS kin refer. Crisis Centre, se lide LDS sa. Dan sa 50 proze lakaz kin ganny liste pou fer sa lannen ki pe vini, Madanm Speaker, 28 in ongoing e selman 22 ki nouvo. Ni sa de gro proze Beoliere e Cap Bonm Jean, ki zot in kategoriz anba ‘new’ dan dokiman bidze, se pa pou zot. Se travay LDS. Ler mon ti koz kontinite o-okomansman mon lentervansyon sete pou en bon rezon. Ladministrasyoin i sanze, me travay i kontinnyen pou nou pep. I pa byen pou fer dimoun krwar ki se zot ki pe al fer tou sa travay. Sa Investment Portal ki minis in koz lola dan son diskour e promet pe al ganny enplemante, se Minis Devika Vidot ek son tim dan son minister kin prepare. Give credit where credit is due, Madanm Speaker. And here credit is due to LDS.

A sa pwen mon le retourn lo diferans ant filozofi politik LDS e US, akòz sa i a fer nou konpran diferans ant nou de parti politik e ant zot fason zer larzan lepep Seselwa e nou fason fer li. Pou sa, permet mwan retourn an-aryer. Dan sa lannen 50-an nou Lendepandans i bon regarde kote nou sorti.

Dan bann lannen avan Lendepandans e dan sa 11 premye mwan apre Lendepandans, Sesel ti fer en krwasans ekonomik remarkab. Airport tin fer, lotel ti pe monte e nou lendistri touris tin ranplas sekter kanel e koko. Filozofi politik Prezidan Mancham ti pou fer lekonomi solid pou ki enn fwa ki nou pei ti lo en bon baz ekonomik, larises ti pou kapab ganny partaze e bann proteksyon sosyal ti poun kapab ganny met an-plas. Msye Rene ti war sa e i ti konnen si sa ti arive, zanmen parti SPUP ti pou kapab ganny pouvwar. Ti pou napa rezon sanze, akòz gouvènmman ti pou pe delivre pou tou dimoun. Alor, son sel fason pran pouvwar ti a-traver en koudeta. E zis apre sa, an-giz i pe regard byennet Seselwa i ti enplemant tou sa bann proteksyon sosyal ki nou war – social housing, sekirite sosyal etc, e i ti servi tousala konman en zouti politik pou reste o-pouvwar. E sa ti marse, akòz zot in la pou 43-z-an. Me rezilta sete ki nou pei in faid, akòz ou pa kapab zis

partaz larzan san fer larzan. Alor, ki i ti fer ? I ti al rod larzan avek pei zanmi.

An 2020, sa serk ti kase e lepep Seselwa ti met en gouvènmman o-pouvwar ki ti pou kapab redres lekonomi. LDS ti pran pouvwar dan letan Covid avek en lekonomi dan ICU. Rezerv tin desann, biznes tin fermen, touris pa ti pe vini, bizness pti konman gran ti lo life-support, Air Seychelles ti dwa plis ki \$150 milyon e tin ganny met ankour pou al an likidasyon. Fas a sa sitiasyon, Pei in trouv son lekor kot nou ti été avan Lendepandans. Pou byennet nou pep, nou ti deside ki nou bezwen fer keksoz diferaman. Nou ti bezwen refer lekonomi e re-angaz avek sekter bizness e travayer pou redres lekonomi pou ki larises ti pou kapab ganny partaze. E set ekzaktemen sa ki LDS ti fer. Fer plis avek mwens. Pa regard bann dirizan; regard plito *the many*. Pa pous person dan travay akòz Sesel ti pou tou son zanfàn. Fer dimuon vin pli responsab, sorti lo welfare e travay dir. Link reward avek performans. Napa lot fason, Madanm Speaker pou fer en pei vin for e son pep matir. Sepa nou kin envant sa sistenm, sa se sistenm dan bann pei ki pli performan dan lemonn.

Avek filozofi fer plis avek mwens e Sesel pou tou son zanfán, LDS dan en kourt letan, malgré Covid e leksplazyon CCCL, noun arive redwir nou det par en ratio 26 pwen, agrandi rezerv dan Labank Santral pou ariv a son nivo pli o dan nou listwar, amenn lenvestisman dan lotel – plis ki 10 – redres lekonomi e fer li vin rezilyan, donn en logmantasyon saler 17% an-plis ki lezot benefis lo bil kouran, agrandi lakantite touris ki vin Sesel pou kas rikord an 2025, ogmant reveni ki pei i gannyen avek sa bann touris, met Sesel premye dan Lafrik lo plizyer lendeks tel ki meyer lekonomi e pli o standar lavi Lafrik, redwir lakantite dimoun ki pa dan lanplwa pou vin nivo pli ba posib, avek en rediksyon ankor an 2025.

Malerezman lorizon politik dan nou pei i pa lwen la ba me i en lorizon tou le 5-an kan i annan eleksyon. E eleksyon i rakoursi letan pou en ladministrasyon ki pe esey sanz move pratik kin anzandre depi 43-z-an e amenn tou sa sanzman a lon-term pou benefis en pep ki i tin swete.

Apré tou sa travay LDS, US in vini avek promes. Zot in vini e dir avek lepep de keksoz: ki LDS in bliy zot e pann fer naryen, e ki zot, US, zot pou donn dimuon tou sa ki zot bezwen : 13enm

mwan, redwir laz pansyon, retourn URS, fer monte pansyon sekirite, triple lock. Bononm Nwel pankor fini pase : kart STC, fer desann pri bis e pri kontrol in ganny anonse. E noun konpran ki en mazorite lepep Seselwa pa ti anvi espèrè pou ganny bann benefis a lon-term ki LDS tin promet. Zot ti plifere larzan ozordi. E zot ti vot pou US. US in zwe larzan e promet benefis a kour term, E en mazorite Seselwa in krwar dan zot promes. *Short Term Gain, Long Term Pain*, Angle I apel sa.

Avan ki zot dir mwan ki mon viv dan lepase, les mwan dir zot aköz monn al laba. Se aköz nou pe viv dan menm mindset ki sa ki ti pou Msye Rene. Leopard pa sanz son tas, Madanm Speaker. US i aryer pti zanfan son granper. Sa ki noun war dan sa dernyen eleksyon se menm playbook, safwasi san koudeta. Nou ti dir No Turning Back. Nou pann turn back, Madanm Speaker. Se lepase kin retorunen.

La ki kales kase in repare e loto i lo semen, US pou vin dray pipirt ponpornt e diverti kontan. Sa se zot fason fer.

Monn ekout Minis Zedi pase. Monn lir e relir son propozisyon bidze. E monn war zis de keksoz, de konponan, toulede mon servi

parol minis : Premye se Priyoritiz Proteksyon Sosyal ; dezyenm se Plis Detay a Ganny Donnen Pli Tar.

Priyoritiz Proteksyon Sosyal

Ler mon ti reponn mesaz Prezidan lo leta nou nasyon semenn pase mon ti dir ki Sesel pe al antre dan en welfare state ankor. Dan son diskour bidze, minis in fer nou konpran ki noun **fini** antre dan sa welfare state.

Pli gro par dan bidze 2026 se proteksyon sosyal, 17.8%, pres 20%, savedir ki pou sak R100 ki dan bidze, R18.70 pe al ganny depanse lo welfare. Sa se parlao lekol pa peye, lasante pa peye. Larestan pei pou bezwen mars lo sa R70 ki reste.

Pli boner mon ti dir ki diferans ant polisi ekonomik LDS e US i enn fondamantal : LDS i anvi kree larises e fer sitwayen Sesel vin responsab pou ki sa larises ava kapab ganny partaze across the board pou tou dimoun. US li i pa enterese avek ni kree larises ni demann dimoun vin pli responsab, pli performan, pli endepandan. Non, Madanm Speaker, US, parey son papa, son granpapa e son granper, zot annan en sel polisi ekonomik : promet tou sa ki zot

kapab pou ganny pouvwar, epi partaz sa kin akimile dan kof gouvènmman e les demen okip demen. A kour-term, sa se en ideoloji e en fason fer ki amenn sikse dan eleksyon. Sa ki pli vilnerab i ganny en sipor imedya e zot byen pase. Lekel ki pa pou kontan ganny pansyon 63-an olye esper 65-an? Lekel sa retrete ki pa pou kontan ganny en logmantasyon dan sekirite ? Lekel sa dimoun ki pa pou kontan ler pri bis i desann ?

Nou pa kapab kritik serten mezir kin ganny anonse dan bidze, tel parey *long service allowance*, revizyon kad saler dan serten sektè, logmantasyon dan gratite, gratite pou travayer servis piblik ki lo kontra etc. Tousala se bann soulazman ki pa diskritab. Polisi en ladministrasyon I diferan avek polisi en lot. LDS ti annan en lot fason donn sa bann rekonpans, par ekzanmp par fer mont saler par 17% **pou tou dimoun**; US I plifere **triye e donn serten** sa konman bann alawens, e pa donn lezot.

Annou get URS. Pou sa dimoun ki pa travay, URS I en metod ganny ou lavi pou en period limite letan. I en *dole*, en rekonpans pou sa ki napa lanplwa. I en welfare. I fason fer ladministrasyon US. Par kont, LDS li ti plifere kree lanplwa e fer ki URS pa ti pou bezwen, akòz tou dimoun, enkli sa ki adik e sa ki sorti prizon, I

ganny en lanplwa. E noun reisi, Madanm Speaker, marse lanplwa in grandi e *unemployment rate* in tombe. En lendeks enportan se ki bann *grievance* dan lanplwa in redwir sorti plis ki 400 pou tonm mwens ki 200, kivedir ki dimuon dan lanplwa ti satisfè. URS I en stop gap. LDS ti ranplas li par bann program ki pou develop en endividi, pa zis met li lo en bwe tanporer. Program skills development e reskilling in kree plis anploye avek en skil. My First Job in fer ki zenn in ganny en *leg up* dan marse lanplwa. Anzeneral, marse lanplwa in pli performan anba ladministrasyon LDS ki a okenn moman o-paravan dan nou pei.

Menm zafer pou 13enm mwan e sa zafer *write off* bann loan Labank Developman. Ankor enn fwa bann ki pou benefisye pou sant leloz sa de program. Me, a lon-term, sa pou vin a detriman nou dimuon, akòz I pou ankouraz mank responsabilite. Noun fini war ki sel dimoun ki aplodi 13enm mwan plen se bann ki pa performan, akòz si zot ti bann anploye model zot ti poun ganny zot 13enm mwan plen anba sistenm performans. La, en bann ki pann pey zot loan aven DBS pou byen pase. E bann kin travay dir pou pey sa ki pou zot pou demande akòz zot zot pann ganny regarde. Epi, lekel ki pou ansarz sa desizyon pou *write off* en loan

e pa en lot ? Pa selman en sistenm faver sa, kot si oun byen vote ou pou byen pase, si ou pann, gara ou ? Koripsyon, Madanm Speaker, i konmans par bann senmp pti faver. Antouka, lo sa enn, si i en lalinny dan bidze, sa tim ki la akote mwan pa pe al siporte. Zot a soz zot soz zot menm.

E, pandan ki mon lo sa topik, Madanm Speaker, les mwan osi dir ki sa kote Lasanble pa an faver servi larzan taxpayers pou pey okenn konpansasyon pou bann atosite dezyenm repiblik ki TRNUC in dekouver. Monn dir plizyer fwa dan sa Lasanble, e mon repete, ki sa kin fer kriote anver nou frer ek ser ava bezwen pey kompansasyon zot menm, konmansan par sa menm parti US ki dan gouvènmman ozordi. Nou pa kapab viv dan en pei kot a-traver koudeta e sistenm parti inik zot in pran pouvwar, aste later leta pou bann sonm derizwar (Maison du Peuple zot in pey selman R500,000 (en mid range condo i kout plis ki R800,000) e ex-Flamboyant zot in pey R1.5 milyon (mwens ki pri de mid-range condo) ela zot fek revann pou plis ki R75 milyon). Se pa taxpayers Seselwa, Madanm Speaker, e minis, ki pou pey pou zot aksyon. Sa zot a fer li zot menm avek zot ta milyon ki zot in akimile e zot pe kontinnyen akimile la ki zot dan gouvènmman.

Tou pei i bezwen en sistenm welfare, Madanm Speaker, konpran mwan byen. Nou pa en lekzepsyon, e ladministrasyon LDS pa ti en leksepsyon. Se pou sa rezon ki bidze lasistans sosyal ti still enn bann pli gro bidze anba ladministrasyon LDS. Fodre pa ki nou les US anbet nou lo sa size. Me welfare i bezwen ganny zere byen pou ki i vin, dan parol minis Zedi pase, *pour tou, pa zis pou serten*. I bezwen en soulazman, pa en destinasyon.

Tou sa bann zoli parol e sa bann zoli kado i vin avek en pri, Madanm Speaker. E sa pri noun war sa film deza. Pri ki nou peye pou sa bann logmantasyon se ki nou erit en pep ki mwen endepandan, ki mwen rezilyan, ki mwen performan, ki depann plis lo gouvernman pou son lavi, ki alor ganny manipile e kontrole par sa ladministrasyon ki o-pouvwar. Noun war sa dan lepase ; nou pou war li ankor. Me se pa tou. Sa bann logmantasyon i larzan sa. I sorti dan menm gato. Alor, pou kapab pey sa bann larzan ekstra, larzan i bezwen ganny koupe en lot landrwa. Sa i en fenomenn ki tou dimoun kin deza fer en bidze lemwan e gete ki manner saler pou kas-kase pou fer li ariv lafendimwan i konnen. Premye landrwa ki sa koupe i vini se dan lenfrastruktir. En gouvernman pa pou koup depans lo lasante, lo ledikasyon, lo

konstri lakaz. Sa ki pou i fer se koup lo bann keksoz ki pa paret neserer a kour-term, me ki kout bokou a lon-term. Noun war sa dan lefase. Msye Rene li I ti pran larzan avek bann pei deor epi i pa ti rann, e nou ti bezwen al rod IMF e al demann lekiskiz avek Paris Club. Apre sa, bann gouvènmàn kin vin apre – apard LDS – zot zot ti koup lo lenfrastriktir. Ler ladministrasyon LDS ti pran pouvwar an 2020, leta lenfrastriktir dan nou pei ti pli ba ki in zanmen été.

Zot pou grense, me les mwan fer Seselwa rapel kote nou pei ti été avek sa bann program partaz gato san regard demen. Trwa batiman gouvènmàn dan sant nou lavil tin degrade e de ladan tin fermen . Batiman Independence House ti dan en leta pitwayab, anndan konman deor. Stad linite pa ti kapab servi. Palais des Sports parey. Providence Industrial Estate semen ti bloke e parking ti napa. Partou dan pei, e Les Mamelles pa en leksepsyon, bann blok flat ti sal e twa ti koule. Semen en pe partou dan pei tin kas-kase, bokou landrwa, enkli Les Mamelles, ti napa trotwar san semen prensipal e pyeton ti bezwen vey transpor. Por Baie Ste Anne Praslin tin fini me ti napa ni langar pasaze, ni semen akse pou dimoun e marsandiz. La Digue, Lopital Logan ti dan en leta

pitwayab. I annan ankor, Madanm Speaker, me sa se detrwa legzanmp kote en gouvènmàn ki servi welfare pou fer dimoun kontan i amenn sa pei. Sa ki pli vilnerab i ganny sipor, e sa i byen, me sa I vin a en kou kot tou – sa kin ganny asisite e sa ki pann – I bezwen soufer ansanm.

Minis i dir nou ki sa i *en bidze pour tou, pa zis pou serten*. Mon pa krwar, Madanm Speaker. Sa ki mon war se ki US pe fer krwar ki zot pe al okip sa ki pli vilnerab, me se bann sef ki pe al pli byen pase.

Lekstravagans zanmen in manke lo kote sa ladministrasyon. La kot LDS ti koup depans pou refer nou lekonomi, nou war lekontrer. Villa Eden, vwayaz trwa fwa deza dan trwa mwan, me avek 7 minis en sel kou, nouvo loto, bidze State House in ogmant par R10 milyon en sel kou, sa ki pou First Lady par R6 milyon. 14 minis, sepa konbyen SS e PS, parey nou tou nou konstate, nouvo lazans e nouvo lofis in ganny kree dan gouvènmàn zis pou anmas bann kin sipòt US dan dernyen eleksyon. Tousala i devan nou lizye. Epi zot vin fer Seselwa krwar ki sa i *for the many, not the few*. Zot a anbet zot lekor, Madanm Speaker, zot pa pou anbet lepep Seselwa kin fini remarke ki zot regard zot menm an-premye

parey zot per fondater ti fer ler I ti donn dimuon ordiner social housing e li I ti pran 10 arpan borlanmer pou R65 mil.

Plis Detay a Ganny Donnen Pli Tar

An-term konteni e *delivery*, mon bezwen dir avek minis ki son bidze ti enn pli vid, pli pa eksitan, pli fad ki monn zanmen tande dan nou Lasanble, e i anan en bann lannen ki mon pe ekout diskour bidze dan sa Lasanble. Mon ti pe ekspekte ki apre sa ta promes kin ganny fer, e sa ta parol kin ganny koze, e sa plis ki 3-mwan kin pase depi eleksyon, ki minis ti poun kapab vin avek en proze ekonomik pou nou pei ki ti pou fer son bann siporter fyer. Nivo lekspektasyon ti o, me minis in dezapwent lepep Seselwa. Nou war sa kler dan pei. Personn partou kot nou pase pa eksite avek sa bidze. Setaki pe dir ou in triy sektor pou donn benefis. En bann, parey nou carer, pann ganny ditou. En bann pa kontan ki sa kin trenn lipye e sa ki pann pey loan pe al ganny en faver. Mon ti konnen ki *when the rubber hit the road*, ti pou annan problem. Lenpresyon ki monn gannyen se en minis kin ganny en latas pou akompli me ki avek sa resours ki noun kit ek li i pa pou arive reponn sa ta promes ki son sef in fer.

Wi, in annan detrwa swadizan nouvo lide dan bidze: electronic invoicing pou VAT, tax lo Shein, me tousala se bann pti bous lizye pou fer krwar ki zot annan nouvo lide ler I kler ki zot napa pou fer marse pei e pou kontinnyen dan sa semen ki LDS in trase. Kot detay i merite, napa. San servi sa fraz, sa ki minis pe demann lepep Seselwa a-traver sa bidze se Trust the Process. Nou nou dir li nou pa aste kabri dan sak.

Annou regard detrwa legzanmp.

Starlink. I annan trwa service provider dan sektor telekominikasyon: Cable, Airtel e Intelvision. Tax ki nou pei i rekolte avek sa trwa lakonpannyen ti anviron R500 milyon an 2025. Rediksyon dan pri internet tou dimoun pou aplodi. Me, minis pann dir nou si Starlink pou investi dan nou pei, e kombyen. Eski sa pou plis ki taks ki nou anmase avek bann lakompany ozordi ? Ki pou arive avek sa bann lankonpannyen e zot anploye ler Starlink i konmanse ? Tousala nou ankor dan fernwar. Nou bezwen zis trust the process. Plis Detay a Ganny Donnen Pli Tar, parol minis.

Cryptocurrency pe al ganny entrodwi. Ki bann benefis ki sa pou amennen pou nou popilasyon, pann ganny dir. Mon ti ava

kontan pou tann minis o-kontrer eksplik nou ki manner, la ki LDS in entrodwir lanrezistremant e regilasyon lo bann lakonpannyen ki dil dan crypto, ki son gouvènmant ti pe al fer desort ki Sesel i *capture* sa *niche market* dan sa sektè e anmas taks me osi donn lanplwa bann zenn ki anvi travay dan sa domèn. Me non, i zis entrodwir cryptocurrency konman en mwayen lesanz. Benefis tanzib pann ganny eksplike. Mon mazin la osi Plis Detay a Ganny Donnen Pli Tar.

Lakaz. 3000 lakaz dan rali politik avan eleksyon nariv 2000 dan 5-an. La i ti 1000 sa lannen me bidze in prevwar...*wait for it*...200 lakaz e 120 apartman. Be sa 680 ki reste pa pou pas parey sa 24-24-24 ki Les Mamelles ti ganny zis 8 ladan ? Laosi, Madanm Speaker, kekfw Plis Detay a Ganny Donnen Pli Tar. Dan lalis ki bidze in prevwar, nou pa war 1000 lakaz. Kote labalans in ale? Vwala bann fe, Madanm Speaker. Anba Prezidan Faure, 200 lakaz in ganny konstri. Anba ladministrasyon LDS, dan sa 3-z-an apepre si ou retir Covid e mankman materyo konstriksyon apre lesplozyon CCCL, e lefet ki resous ti bezwen ganny mobilize pou rekonstri Petit Paris e fer ki sa in koup lo lakantite lakaz nef ki ti kapab ganny fer, LDS in kantmenm sa

konstri (dapre lanaliz minis Laporte) 436 unit lozman ek apepre 250 ongoing, san kont sa de gran proze Beoliere e Cap Bonm Jean.

DBS. Lekel ki pou benefisye avek sa write off? Ki metod ki pou ganny servi pou decide konbyen ki pou ganny write off? Tousala, silans. Plis Detay a Ganny Donneren Pli Tar.

Konpansasyon viktim TRNUC. En sonm R20 milyon in ganny promet, me okenn leksplikasyon pann ganny donneren pou eksplike akòz se taxpayers ki bezwen pey lepokase US. Lo okenn kontribisyon ki US ti devret fer, silans. For the many, not the few, sa, Madanm Speaker. Mon mazine Plis Detay a Ganny Donneren Pli Tar.

Pri kontrol. La kot ladministrasyon LDS ti konpran ki pri lavi i difisil pou redwir akòz sa i depann lo bokou kondisyon ekstern ki Sesel napa kontrol lola, e nou ti plifere fer monte saler, US, sa parti ki kontan kontrole, in retourn avek pri kontrol, malgré ki zot apel sa maximum retail price. Me, selman, ni lalis komodite, ni zot pri pann ganny anonse. Plis Detay a Ganny Donneren Pli Tar.

Nouvo lopital. Noun ganny dir ki Lenn pe al donn nou sa lopital. Ki son kondisyon, ki noun promet zot an-retour ? Eski sa i en loan

ouswa en grant ? Kan pou fer ? Plis Detay a Ganny Donnen Pli Tar.

Pep Seselwa, mefye zot avek sa bann promes. Mon oule zis fer bann ki ti tonm dan promes US avan eleksyon vey byen sa zafer plis detay a gany donnen pli tar. Zot rapel sekirite sosyal R10,000? Ler plis detay ti ganny donnen pli tar sa tin ariv R800 par lannen ziska 2029. Zot rapel ? Manke nou pou pas parey avek sa ta promes ki bidze pann donn en sou detay.

En gouvernman lo learner.

Tou nouvo ladministrasyon, Madanm Speaker, I bezwen en peryod pou etabli son lekor, pou ganny son balans. Sa enn I paret mwan I lo learner en pe tro lontan.

Ler mon regard bidze e mon analiz li, mon konpran vizyon sa gouvernman i koumsa :

1. Lo bann proze kapital, US pou kontinnyen sa ki ladministrasyon LDS in konmanse me fer krwar sa i zot lide.
Legzanmp : Proze konblaz, proze lakaz ki ongoing, proze nouvo lopital.

2. Efas bann lakomplisman LDS e retourn Sesel kot i ti été le 23 Oktob 2020. Legzanmp : 13enm mwan an-plen, Program URS, fer desann laz pansyon, retourn STB. Epi I annan ki fer riye. LDS ti gard lazans swen lasante e tir APDAR konman en lazans e met li anba minister lasante. La US zis pou montre ki zot pou retourn an-aryer, zot retir lazans swen lasante e remet li anba minister me retir APDAR anba minister lasante e remet li anba en lazans. Sa se pa lot ki en zwe politik, Madanm Speaker. E sa bann kalite zwe avek ladministrasyon en pei i zis retard devlopman.

3. Plis detay pou ganny donner pli tar. Legzanmp : Fer en bann promes san detay. Kote larzan pou sorti pou sibvansyon rediksyon pri bis ? Ki mannyer Starlink pou ede fer desann pri internet e kote larzan taks ki pou perdi avek rediksyon volim bizness Cable e Airtel pou ganny trouve ? Ki kondisyon ki sa bann larzan ki Lenn in promet i vin avek ? Por e Erport, trwazyenm lane Pointe la Rue, ki plan gouvernman pou sa lannen ki pe vini ? Superyacht policy – pou annan en review. Plis detay a ganny donner pli tar. To

lentera lo loan labank, *monn demann avek bann CEO labank regarde...* Plis detay a ganny donnen pli tar.

Vwala, Madanm Speaker, larout lo lekel US in met nou pei pou 2026. As en ladministrasyon nouvo nou ti krwar ki sa bidze ti pou enn ki ti pou radikal. Apre-tou in pran 3 mwan pou minis e son lekip met sa bidze ansanm. Apre tou sa kritik ki noun anmase isi dan Lasanble, semenn apre semenn, setou ki zot in kapab kwi ? Anplis ki sa, napa en landrwa dan sa bidze ki koz lo en stratezi, en legzanmp pou agrandi lekonomi nou pei. Ki plan sa gouvènmman pou sekter tourizm, apard *business as usual*? Dezyenm sekter lekonomi, lapes, in ganny zis en lalinny. Ki pe arrive avek lakor avek Linyon Eropeen ? Dapre kompran, pa pe sinnyen. Oli plan pou fer larzan pou sa bann depans kin ganny anonse ?

Madanm Speaker, I kler a-traver sa bidze ki sa ki pe byen pase anba sa ladministrasyon se Prezidan ek minis zot menm, zot dalon e bann kin siport zot, bann kin fer en bann latrosite, e bann ki pann konn pran zot responsabilite pou travay ankò en pe apre ariv laz retret, bann ki trenn lipye dan travay e ekspekte 13enm mwan plen, bann ki pa oule rod en lanplwa e fye lo URS, bann ki pann

pey zot loan epi esper en write off. Remarke ki sa bann kin responsab e pey zot loan, ki travay dir dan zot lokipasyon e ki ti ganny zot 13enm mwan plen, bann ki leve e al sers en lanplwa, bann ki pa ni vann ni servi drog, zot zot lavi pann sanz ditou anba sa bann nouvo program sa gouvènmàn. Napa nanyen dan sa bidze pou zot.

Pou bann Seselwa ki dezapwente par sa proze bidze, pou bann ki ti ekspekte plis me pann gannnen, pou bann ki anvi avanse dan lavi e pa esper lasarite, pou tou sa bann ki tonm dan sa kategori the many ki pe ekout nou laba deor, mon mesaz pou zot se sa enn: zot in fini war sa ladministrasyon ki travay e sa enn ki fer krwar, sa enn ki tras en semen ver lavenir e sa enn ki swiv dan sa semen, sa enn ki regard lezot avan I regard li, e sa enn ki regard son lekor an-premye.

Monn fini war, Madanm Speaker, ki noun antre dan en serk politik kot tou le 5-an LDS pou bezwen vin o-pouvwar pou refer pei, kwi gato, e tou le 5-an US pou vin o-pouvwar pou partaz sa gato. Ler zot in fini, e pei in degrade, LDS pou bezwen vin ankor pou remet pei an-ord. Nou la nou. Nou pou la nou. Esper nou e nou ava vin aranz nou pei, konmansman ozordi menm le 17

Fevriye 2026 aköz, avek sa proze bidze, se pa US ki pou sov nou pei. Sa, se nou LDS ki pou fer li, e noun pare, Madanm Speaker, aköz nou, lo sa kote latab e dan sa gran fanmir LDS Sesel, **Nou Pa Zanmen Les Tonbe !**